

092. Het ultieme chemiedictee (zoek binnen artikelen op 'chemie')

1. Abiëtezuur is een kleurloze vaste stof, een bestanddeel van colofonium, waaruit het door distillatie (destillatie) wordt verkregen, gebruikt in lak en zeep, chemisch een tweevoudig onverzadigd, tricyclisch carbonzuur, behorend tot de groep der diterpenen. In zeep zit vaak ricinolzuur.
2. Een acceptor is een atoom of molecule (molecuul) dat een deeltje, bijvoorbeeld een elektron of een proton, kan opnemen.
3. Acetofenon is een enigszins giftige vloeistof met zoete geur, geproduceerd door katalytische reactie van benzeen met acetylchloride en gebruikt als oplosmiddel. Ethaanitril is net zoets.
4. Aceton is een kleurloze, brandbare vloeistof, eenvoudigste keton, tussenproduct in de stofwisseling, synthese onder andere door ontleding van cumeenhydroperoxide, bijvoorbeeld gebruikt als oplosmiddel. Niet te verwarren met acetonitril, dat u al heeft leren kennen als ethaanitril.
5. Adipinezuur is een kleurloze kristallijne stof die wordt gemaakt door oxidatie van derivaten van cyclohexaan en die, samen met een diamine, uitgangsstof is voor de productie van nylon.
6. Aldohexose is een monosacharide dat, indien in niet-cyclische structuur geschreven, een keten van zes koolstofatomen bevat en waarbij het eerste koolstofatoom onderdeel is van een aldehydegroep.
7. Aluminiumchloride is een lewiszuur, gebruikt als katalysator bij condensatie- en polymerisatiereacties.
8. Onderwijl zien we nog langskomen: ambraïne, amygdaline, antrachinon, aqua destillata, aspidosperma-alkaloïde, de beckmannomlegging en de beilsteintest, bouillie bordelaise oftewel Bordeauxse pap, de brinellhardheid en het brønstedzuur, de büchnertrichter, CMC oftewel carboxymethylcellulose, het cerussiet en de citrulline, het clausproces en het daniellelement.
9. Het einsteinium is een kunstmatig gevormd radioactief chemisch element, lanthanoïde, met atoomnummer 99 en symbool Es. Andere elementen zijn erbium, europium en fermium.
10. Francium is een kunstmatig bereid radioactief chemisch element uit de eerste hoofdgroep (alkalimetalen) van het periodiek systeem met atoomnummer 87 en symbool Fr. Bere-interessant!
11. Inmiddels zijn we in het alfabet alweer bij ftaalzuuranhydride, ftalocyanine, fytol, de gibbsenergie en het golf-deeltjedualisme, het haberproces en vervolgens de helmholtzenergie.
12. Humuleen is α -karyofylleen. Hydrochinon is 1,4-dihydroxybenzeen, een kleurloze vaste stof, met name gebruikt als ontwikkelaar in de fotografie, als antioxidant en als tussenproduct in de chemische industrie. Iatrochemie is scheikunde in dienst van de geneeskunde en u weet vast wel dat icosatetraëenzuur en arachidonzuur heuse synoniemen zijn. Wat zou itaconzuur zijn?
13. Kamerzuur is zwavelzuur, bereid volgens het lodenkamerprocédé, u weet vast wel hoe!
14. Kristalviolet is een zekere violette trifenylmethaankleurstof en de lapis philosophorum is de steen der wijzen. Een leclanché-element is een batterij met elektroden van zink en grafiet met mangaandioxide en een ammoniumchlorideoplossing als elektrolyt. Lewisbase en -zuur zijn antoniemen. Lycopen zit in tomaten en vele andere vruchten.
15. Het moet in vogelvlucht, dus we bespreken niet: maleïnaat, menstruüm, methylamine, de mohsschaal, motyl en myrceen, myristinezuur, ninhydrine, nonyl, novalak, oleïne (oleïen), octadecatrieenzuur, ornithine, osseïne, het pauliverbod (uitsluitprincipe) en pyridylazonaftol.
16. Pyrogallol is 1,2,3-trihydroxybenzeen, onder andere gebruikt als ontwikkelstof in de fotografie, als beitsmiddel voor hout en voor het kleuren van leer. Niet te verwarren met quebrachine.
17. Het resonantie-effect is het doneren of accepteren van elektronendichtheid via overlap van pi-orbitalen. Robijnzwavel is realgar, rodiaan is thiocyaan, Ru is ruthenium en S is zwavel.
18. Sarcosine is een methyl derivaat van het aminozuur glycine en komt in de natuur voor.
19. De vanderwaalskracht is klein in vergelijking met coulombkrachten. Maar wat is klein?
20. Zeaxanthine (zeaxanthien), zwitterion, xylitol – een dieetsuiker – en thortveitiet sluiten de rij.
21. Zullen we de andere negen op deze manier te maken dictees maar liever vergeten?